

Meie Mats

Toimetus ja tallitus asub Harju tän. 46/15.

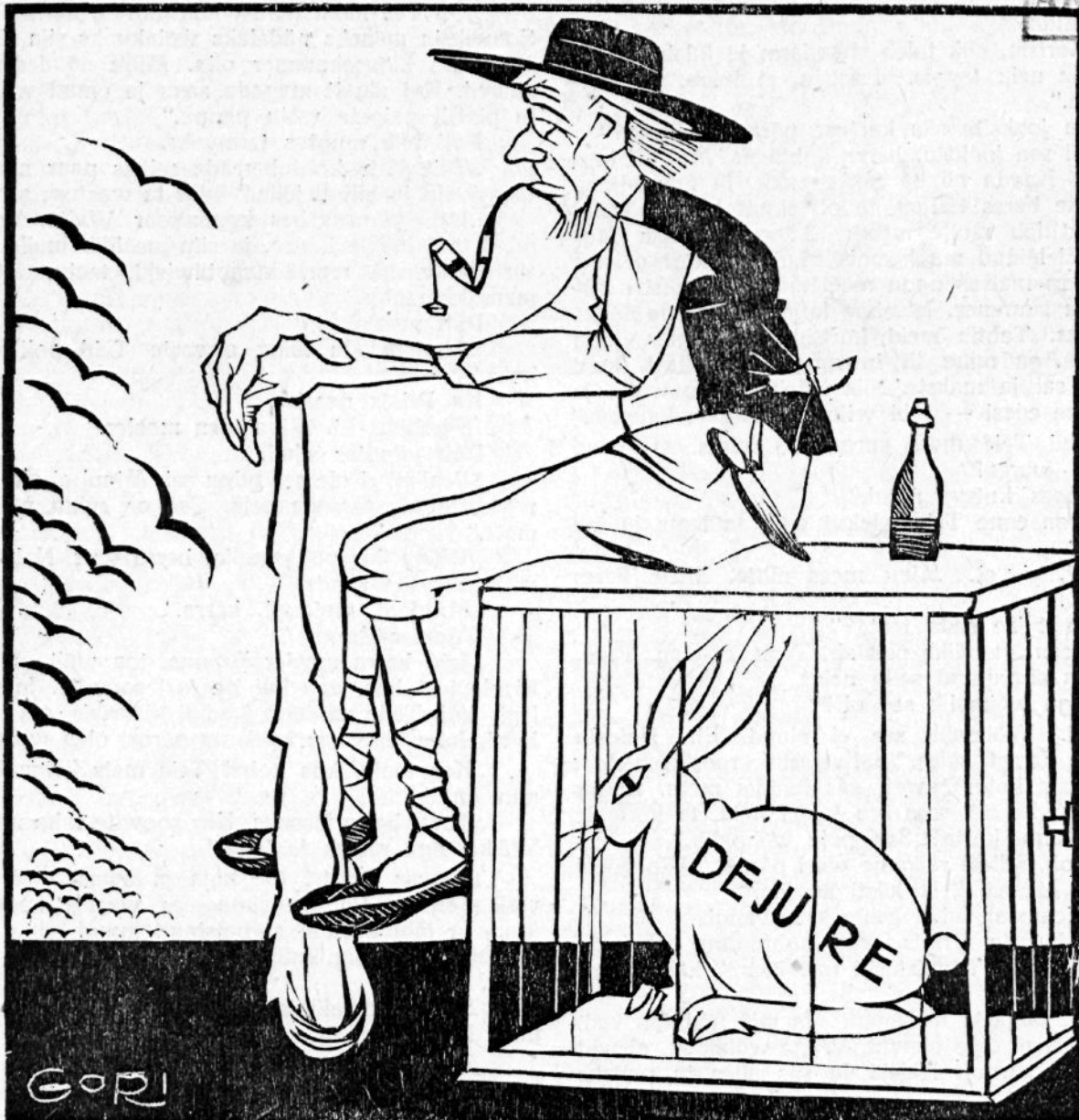
Nr. 73 (255)

Laupäeval, 31. juulil 1920.

Nr. 73. (255)

Esimene de jure.

EESTI
RAHVAUS-
RAAMATUKOGU

„Ära väsitas enne kui ta puuri sain . . . uni tuleb wägise peale . . . tukkuma ei wõi jääda — need mustad waresed ja rongad pistawad mu kõige puuriga nahka!”

Prokuröör.

Luisse Westkirchi romaan

(Järg)

„Teie jääte siis selle juurde, et Teie mõrtsukas ei ole?“

„Weri tardugu mu soontes ära, kui ma selle neiu ära oleksin tapnud.“

Mees saadeti wälja; ette kutsuti Maraja.

Noorik andis segasemaid wastuseid kui ta mees. Aga peajoontes läks ta tunnistus mehe tunnistusega ühte.

„Ja kui surnukeha jälle olite kinni katnud, mis tegite siis?“

„Ma kartsin, kartsin.“

„Mida?“

„Kartsin, ehk tuleb shandarm ja ütleb, et Feres selle neiu tappis. Kartsin, et tuleb, mis tulnud on.“

„Ja jooksite siis kartuse pärast minema?“

„Ei saa jooksta, herra kohtunik. Mul oli laps kanda. Kanda oli ka raske pakk. Ja tuli wihma ja wäike Feres karjus, ta oli ainult kolm nädalat wana. Ütleb mulle mees: „Läheme kõrtsi, Maraja.“ Ei läinud ma heameelega. Sest kõrtsis istus mees, kes metsas nagu meeletu ringi jooksis. Minu hirm suurenes. Istusime kijas ja wihma sadas ja sadas. Tahtis meid kõrtsinaine ööseks jätta küüni. Aga mina tirisin meest warrukast, kuni ta aru sai ja maksis. Siis läksime jälle wälja ja ruttasime edasi — läbi wihma, kaugele, kaugele.“

„Kui Teie mees surnukeha leidis, ei olnud Teie ta juures?“

„Mees kutsus mind.“

„Aga enne Teie tulekut wõis ta tema ju ära tappa?“

„Ei, ei, ei. Minu mees mitte. Mitte Feres Barangi!“

„Kust Te seda teate?“

„Tean, et päike paistab. Tean, et elan. Tean, et Feres ei tapnud seda neiu.“

„Aga wõimalik see oli?“

„Ei. Wõimalik see ei olnud. Ei. Hoidsin wäikest Ferast süles, palwetasin roosikrantsiga. Palwetasin kolm aawat, siis hüüdis mees. Kudas wõis ta selle aja sees ära tappa neiu, ta kõrwale kanda, kinni katta? See pole wõimalik.“

„Noh, sellest räägime weel pärast. Wahepeal tuletage enesele kõik hästi meelde.“

Abielupaar wiidi eeluurimisewangi.

Walter ja Prints tulid kohtuniku juurde.

„Mis on? Tunnistasid nad üles?“ küsis kommissar.

„Ei, salgasid mõlemad. Ja mis nad ütlevad, näib peaaegu õige olevat. Wäga wõimalik, et nad Marhenke surnult leidsid ja siis alles ta paljaks rõõwisid.“

„Siis oleksime jälle wanal kohal,“ urises Walter.

„Jah.“

Prints luges akti.

„Mis Teie arwate, herra Prints?“

„Peame edasi juurdlema,“ wastas see, ja sõitis lähema rongiga Berenbergi. Ta oli enesele laiade äärtega kunstnikukübara ostnud, samuti heleda ülikonna, maalimiseraami, lõuendi ja wärwid.

Berenbergis wõttis ta enesele kraami jaoks kandja ja läks jala Siebenhauseni. Tal oli kindel plaan ja ta oli iga wõimaluse läbi mõtelnud. Nüüd ootas ta juhust ja asus mõrtsukatöö teokohta elama.

Ta astus „Poolkuusse“ ja nõudis Potiga kokku saada. Fieke pidi kõrtsimehe üles äratama, sest sel oli magamiseaeg.

„Herrad soowiwad?“

„On Teil mõni tuba wälja üürida, herra Pott? Soowiksin mõneks nädalaks wõi kuuks siia jääda. Wõib ka katusekammer olla. Minu nõuded pole suured. Kui ainult magada saan ja omad wärwid ja pintli paigale wõin panna.“

Poti pilk muutus terawaks.

„Teie olite kohtuherrade seltsis paar nädalat tagasi siin ja hiljuti jälle,“ ütles ta wastuse asemel.

„Jah. Minu sõber kommissar Walter wõtab mind tihti maale kaasa, ja siin meeldib mulle. Otsin motiivisid, maastikumotiivisid, teate. Olen maastikumaaler.“

Pott naeris.

„Ahahah! Ja mina arwasin Teid politseinkuks.“

Ka Prints naeris.

„Ahahah! Ei. Mina olen maaler.“

Pott pilgutas silmi.

„Pealegi ei ole see minu asi. Minul ei ole oma wõõraste tegewusega asja. See on minu põhjusmõte.“

„Wäga ilus põhjusmõte, herra Pott. Noh, kas wõin siis toa saada?“

„Muidugi, muidugi, herra.“

„Maaler Brauns.“

„Jah, herra maaler Brauns, toa wõite saada. Ei ole just hea, aga kui ise just soowite. Ja pealegi, kui Teile midagi teadmist tarwis on, olge head. Juba küla hea kuulsuse pärast olen walmis.“

„Kas teate, kus kohal Teie mets kõige kawnim on?“

„Tore, herra Brauns. Kas soowite tuba näha? Wäike, aga puhas ja lahe.“

Ta wiis Prints üle koja ja awas ukse. Oli wäike ruum. Põõsas akna ees warjas kauguse ära. Ja läbi oksade ei paistnud muud silma kui nurgake õue, sõnnikuhunik, talliuks ja tüki tae-wast.

„Siin on maalimise jaoks liig wähe walgust,“ ütles Prints tõsiselt.

„Ahahah, kudas soowite, herra Brauns. Siis on mul weel ainult katusetuba järsu trepiga.“

„Näidake mulle seda ka.“

Nad läksid järsku treppi mööda üles. Tuba

oli wilets, aga tal oli aknast wäljawaade küla-
teele.

„Selle toa ma wõtan, herra Pott.“

„Kudas soowite. Igal wõoral oma maitse. On
Teil weel mõni soow?“

Nüüd istus Prints siin juba peaaegu nädal
aega. Hommikul hulkus ta oma raamiga metsas,
pärast lõunat käis ta ilma selleta wäljas. Tihti tuli
ta alles öösel tagasi ja ütles, et kuupaistemotiivi
otsib. Pott aga jutustas sõpradele, et mees ülewal
kätuse toas maaler olla, misjuures ta huule wiltu
tõmbas.

Siebenhauseni elanikud aga nägid wõõrast
läbi küla käiwat wõi alandlikult kõrtsis istuwat,
mõttesid oma mõtteid ja hoidsid oma keelt.

Juba tundis Prints terwet ümbrust ja elanik-
kude kalduwusi. Kui ta metsas tee kõrwal lamas,
pani ta tähele nende tulekut ja minekut. Paljudel
olid teatud tunnid. Ta nägi neid minewat — keda
kaewandusesse, keda teliskiwibabrikusse, keda
Berenbergi turule. Ta teadis, kes käies wilistas,
kes laulis, kes wäikis. Tüki aega oli ta Sonntagi
kahtlustanud, aga selleks ei leidnud ta alust, ol-
gugi, et ta selle mehe kambri kord salamahti läbi
uuris. Wiimaks tegi ta leiduse, mis teda huwitas.

See oli kuuepäädal ööl. Ta oli waljusti head
ööd soowides „Poolkuust“ lahkunud ja kolista-
des üles kätuse tuppa läinud, tüki aja pärast tul-
d ära kustutades, nagu oleks ta magama heitnud.
Ja pärast keskööd, kui wiimane wõõras kõrtsist
lahkus, oli ta läbi tagaukse metsa sammunud. Kus
Mülleri põld terawa kiiluna metsa tungis, seal oli
ta metsast krabinat kuulnud. Ettewaatlikult läks
ta häälele järele. Mees käis ringi. Jäi wahetewahel
seisma ja kuulatas. Näis midagi otsiwat. Wiimaks
läks ta metsast wälja ja sammus üle põllu; sinna
jäi ta seisma ja wahtis Berenbergi tulede poole
kaua aega. Siis pööras ta. Ja kui ta jälle metsa
tagasi tulema hakkas, tundis Prints temas ära
Telliskiwipeetri.

Põnewusega läks ta talle küla poole järele.
Mees ei käinud teed mööda, waid hiilis talude ta-
gast. Akitselt kadus ta kuhugi ära. Kuuldus ruttu
lämmatatud kisa. Joostes tuli Telliskiwipeeter jälle
wälja, kaenla all midagi tumedat. Ja ruttas kähku
majade wahelt koju.

„Oleks tal 20.000 marka warandust, ei ta
tarwitseks siis kanu warastada,“ mõtles Prints.
„See käib ka reegli wastu, et rööwmõrtsukad nii-
suguste wäikeste asjadega tegemist teewad.“

Sellegipärast hakkas see mees teda huwitama.

Järgmisel hommikul läks Prints Marleni juur-
de, kes Peetriga ühes majas elas. Ta palus oma
kuue sees wäikest auku kinni õmmelda. Ja kuna
Marlen õmbles, ajas Prints temaga juttu.

Puhas toakene. Tema ütlewat alati, et maal
inimestel on hea elada. Kas tal ka head naabrid
olla?

„Head ja mittehead, herra Brauns, nii, kudas
juhtub.“

Marlen nägi wäsinud wälja. Tema waran-
duse-usk oli kaduma läinud.

„Kes elab siis Teie kõrwal toas, neiu Mar-
len?“

„Keegi telliskiwitegija, Peeter Wegerich.“

„Ja teisel pool?“

„Teisi ülewal ei ela.“

„Nii siis ainult Teie ja poissmees Wegerich.
See mees oli wist ka Marhenke austaja?“

„Muidugi. Nii kaua kui Doora elas, tahtsid
nad teda armastuse pärast ära süüa, aga nüüd,
pärast surma, tõrwawad nad teda weel pealegi.“

„Kas Wegerich ka?“

„See tõrwas teda juba eluajal. Tema ju ongi,
kes jutu wälja ajas, nagu oleks keegi suurtsugu
herra Doora aknast sisse pugunud.“

„See herra, kes Doorale lotteriipileti kinkis?“

Marlen raputas pead.

„Seda pole keegi näinud. Ei tea, kas teda üle-
uldse ongi olnud.“

„Teie usute, et Peeter luiskab. — Aga miks?“

„Kes teab, ehk on ta Doora peale tige olnud.“

„Kõige pahem suu on tal Siebenhausenis igatahes.
Noh, aga warsti saame tast lahti. Sügisel kawat-
seb ta Amerikasse minna.“

„Amerikasse? Waata, waata! Siis makstakse
wabrikus head palka, kui ta enesele wõis reisiraha
kokku hoida.“

„Teate, herra Brauns, mõned inimesed teeni-
wad öösel enam kui päewal. Aga mis ma sest
räägin. Pole minu asi.“

„Tõsi, neiu Marlen, see ei ole Teie asi.“

Kui Prints trepist alla läks, jäi ta kotta seisma
ja kuulatas. Kõik wäikne. Peremees ja perenaine
olid põllul. Poiss wilistas tallis. Ülewal õmbles
Marlen.

Nüüd tõmbas Prints saapääd jalast, wõttis nad
käte otsa ja läks sukis jälle üles ja awas Peetri
toa ukse. See oli weel wähem kui Marleni oma,
tühi ja lage, woodi hii, kudas ta hommikul jää-
nud. Toolil pesukauss musta weega. Seinal naelte
otsas mõned riided. Ohuaken keerles lahtiselt
tuules.

Prints seisis liikumata ja waatas ringi, nii
pikkamisi, nii põhjalikult iga nurka ja lõhet läbi
puurides, et midagi warju ei wõinud jääda. Ka
öösise kana weretäpid leidis ta põrandalt.

Wiimaks läks ta kasti juurde, mis kõige kau-
gemal nurgas seisis, ja katsus kaant awada. See
oli kinni. Ta wõttis taskust muukraud ja tegi
kasti siiski lahti. Peal olid riided, pühapäewa-üli-
kond ja pesu. Allpool paberid, sündimisetäht, ris-
timise- ja sõjawäeteenistusetäht. Kasti põhjas olid
nööbid, wasar, tangid, naelad, mustad noad, lõ-
hutud raamatud.

(Järgneb.)

Meeste waesel ajal.

Piiludes suplewaid meesterahwaid läbi pöösaste, sosistas Amanda Ellale:

„Kui hästi näha! Otsekui pildil! Suu jookseb wett. Eriti meeldib see punase näoga noormees... Millised musklid! Millised käsiwarred! Millised jalad! Eh!.. Kui ta oleks ligemal! Kui ta mind rinnale tõmbaks! Kümme aastat omast elust annaks selle eest. See oleks wast nauding! Siis teaksin, siis usuksin, siis oleksin kindel, et on olnud mingi paradiis, kus Adam ja Eewa maitseksid õuna... Nüüd aga... Eh, see kaugus! Et kas karga wõi wette...“

„Tasem, tasem,“ sosistas Ella, niisamasugune wanapoolne piiga, kui ta kaaslane. „Poisid on noored, häbelikud ja kui teaksid, et meie piilume, siis jääksid kahtlemata rinnuni wette kas wõi homseni. Niisuguseid silmapilke juhtub aga harwa elus ja sellepärast peab neid kasutama.“

Ja mõlemad wanapiigad, piiludes suplejaid unustasid kõik: oma wanuse, oma wale-parukad, wale-rinnad ja mehelesaamise-ihke.

* * *

Akki...

Nagu pikse kõrgatus, kuuldus piilujate seljaga taga hää:

„Häbemata! Kuidas teie julgete? Kes teid lubab? Ma teile näitan!“

Piigad kargasid kui ussist nõelatud, jäädes wabisewail põlwil ehmataja otsa wahtima.

See oli pikk, kõhetu meesterahwas, wanaldane, wäga waewases riides.

„Kuidas teie julgete noori, süüta poissa wadata? Ise veel naisterahwad! Kas see poiste nälg on's tõega nii kange?“

„Aga mis puutub see teisse?“ piuksatas Amanda, üleni punane wihast, et teda segatud.

„Kuidas — mis see puutub teistesse? Tähen-dab, mul ei ole siin sõna ütlemist! Ei, pratets, nii see ei lähe... Jalamaid laske jalga!“

„Wõite minna, kui tahate,“ sõnas ka Ella pahaselt. „Laske meid waadata, kui see meile lõbu pakub.“

„Ei lase. Tuhat korda ei. Kelle lubaga?“

„On, need teie pojad?“

„Pojad? Mis jaoks pojad! Aga waadake siia, seda kallast, kus wiibite, seda pöösast, kust piilusite — see on minu nagu süda mu rinnus ja sellepärast, kui keegi ei maksa, ei tohi ka mu maa peal wiibida.“

„Ükskõik. Meie wõime ju teile ka maksta. Palju tahate, kui meid rahus lasete waadata?“

„Wiiskümmend marka nina pealt.“

„See on ju liig!“ hüüdsid mõlemad piigad.

„Siis on ka liig waadata. Ma ajan teid ära.“

„Katsuge me külge puudutada — me karjume.“

„Mina aga wilistan ja mu koerad Muri ja Karu murravad teid kui kaks lõwi maha.“

Mees pistiski sõrmed suhu, et wilistada; teda peatas Amanda:

„Pidage, pidage — teie hirmutate ju niimoodi suplejad ära! Näe, lähewadki riieteputkasse.“

„Nad tulewad kohe tagasi. Nad alles tulid ja ma näen neid iga päew hommikust õhtuni wees. Nii siis, kuulge. Enne kui nad uuesti wette lähewad, peate siit lahkuma.“

„Ella, kas sul on 15 marka laenata?“ päris Amanda äkki.

„Mul omal on 20 kõigest... Mis nüüd teha?.. Kas teie, aulik maaomanik, meid selle raha eest siia jätate?“

„Ei... aga olgu... teil on ilusad käekotid... kui nendega ühes, siis.“

Piigad kõhklesid.

„See ei ole sugugi palju,“ jatkas mees. „See ei ole palju nende tugewate musklite, reite, puusade waatluse eest.“

„Wõtke juba.“

Mees wõttis raha ja käekotid.

„Nõndaks, nõndaks, see juba läheb. Kui teie aga oma päikesewarjud kah annaksite, siis tooksin teile siia, pöösaste alla ilusad pingikesed ja te istute kui wanajumala süles.“

„Aitab juba! Jätke meid nüüd rahule! Arge segage!“

„Hm... see on... ma tahtsin ütelda, et kui teie neid päikesewarje ei anna, siis kutsun koerad ja kihutan teid minema, ilma et teie midagi näeks.“

„Teie olete häbemata narakas.“

Mees pani näpud suhu.

„Pidage! Sähke juba, sulii... Nüüd minge!“

„Aga need sõrmused, mis teif käes? Mis nendega jääb? Kui ma neid ei saa, siis lasen teid kiskuda oma koeri tükkideks, aga suplejaid te ikkagi ei näe.“

„Teie olete hull, rööwel, riisuja! Teie olete wõtnud meie raha, käekotid, wihmawarjud — ja nüüd tahate meid sellest lõbust ilma jätta... Teie olete siga! Sähke, sööge, õgige!“

Mees pistis sõrmused oma wäikesesse näppu, käekotid põue, wõttis wihmawarjud kaenla ja lausus.

„Nüüd istuge siia ja oodake — ma toon teile pingikesed. Nägemiseni.“

Mees läks. Piigad aga istusid läbematalt pöösastesse ja piilusid.

Kuid suplejad nooredmehed olid ikkagi veel riietepanemise-putkas.

Piigade südamed põksusid kuuldawalt.

* * *

Akki...

Nagu mingist julmast nägemisest tardusid; ehmusid, piigad.

Nad nägid, kuis mees, kes wõttis neilt raha. Käekotid, päiksewarjud, sõrmused, istus paadis ja supelusputka poole sõudis.

Jõudnud supelusputka ette, kargasid sealt paati suplejad-nooredmehed — üleni riides.

Kui piigad kaldale jooksid, aerutasid paadil neli tugewat noortmeest naerulagina saatel.

Paat kaugenest igast tõmbusest.

Piigad aga kiskusid kumbki oma juukseid täis meelegeid.

Charles.

Joobnud laew.

Satüür.

Laew „Linda“ sõitis maailma meriteid ilma eriliste juhusteta — laewaruumis Inglis preesid, Flandria wili.

Laew „Linda“ ujus tumetinastel wetel hendlawail päiwil, mustawail õil ja marustel tundidel, kui äikeste tšikk-tšakid awaruusi silmapilguks läbi lõikasid.

Laewa teed juhtisid majakatulede rubiinid, laewa ajasid taga wihased zükloonid.

Madrused, olles kaugel larmawaist sadama-kõrtsidest, täitsid omi kohuseid korrapäraselt.

See kestis niimoodi aasta aega.

Seal juhtus ühel ööl, et wahil olew madrus Joosep, kes oli mannermaal suur joomar, tukkest ärkas ja aewastas.

Aewastuse põhjustas piirituse lõhn, mis tungis ninna.

Joosep seadis nina tuule poole ja lähenes pardale. Talle tundus, et kogu meri lõhnab piiritusega.

Samal ajal purunes hiiгла-laine pardal kiidudeks, sädeldes kuu paistel tuhanda teemantidena.

Mõned piisad langesid Joosepi huulile, kes üllatas: meriwesi tundus piiritusega kange.

Oli see uni? mõtles Joosep. Wõi oli laew sattunud piiritusewoolu, merijõkke, mis täis wiina?

Uue laine liginedes awas Joosep suu.

Pea neelas ta alla tubli longsu hüwa wiina.

Joosep rüüpas weel ja weel. See kestis nii kaua, kui Joosep purujoobnult langes selili, kaotades mõistuse.

* * *

Järgmisel hommikul, komandosillale ilmudes, silmas kapten, kuis madrused-joomarid seisisid pardal reas, suud lahti, püüdes huultega pardale purunewaid laineid.

„Mis nüüd lahti?“ imetles kapten. „Mis te neid merilaineid suudlete kui merinäkke?“

„Me joome wiina,“ hüüdsid madrused lallutades. „Me sattunud wiinamerre.“

Kapten lähenes pardale. Kuusutas. Mekkis meriwett.

Tõsi, laew ujus wiinameres kui tühi korgitud pudel wiinaastjas.

* * *

Sellest päewast peale algas laewal üleüldine jooming.

Ainult karjklased täitsid merimeeste kohuseid.

Kapten oli meelegeitel. Ta püüdis täiel ponnitusel laewa wiinawoolust wälja juhtida.

See sündiski ühel päewal. Pardal seisew madrus, kes oli tulnud pead parandama, hüüdis:

„Wesi, kurat!“

Kapten juhtis laewa hukatuslikust woolust wälja. Kuid seal kogusid kõik haigete peadega joomarid pardale ja hüüdsid:

„Juhi laew tagasi, kapten... Las meid parandada päid!“

„Ei iial,“ oli wastus.

„Siis tõstame mäsu.“

Et ülekaal joomarite käes, juhtis kapten laewa tagasi wiinawoolu.

* * *

Sellest päewast alates ujus „Linda“ üksnes kesk ookeani woolawas wiinawoolus.

Kõik katsed laewa wälja juhtida hukatuslikust paigast läksid kaptenil luhta.

Joomarid jõid päewast päewa täis ja parandasid päid, aga kui pead olid parandud, hakkasid jälle jooma.

Ühel päewal lõppes joogiwesi laewal.

Sellest päewast hakkasid ka kapten ja karjklased wiina jooma.

* * *

Nüüd jõi kogu meeskond, alates kaptenist kõige noorema laewapoisini.

Laew ujus ainult wiinawoolus.

Ükski madrus ei täitnud omi kohuseid.

Sasis taakelwärgiga, tuuldest purukskärjestatud purjedega ujus joobnud laew, juues wiina kõigist lõhedest.

* * *

Tuli maru.

Joobnud laew ei suutnud end kaitsta.

Maru pekssis laewa kasjurahnu otsa.

Laew hukkus meeskonnaga.

Lugeja!

Lugenud neid ridu, paned kahtlemata sõrme otsaette ja küsid:

Kes on näinud piiritusest merd? Ja mis tähendab see laew ja see meeskond laewal?

Nende ridade kirjutaja!

Sina aga, kuulates ära lugeja mõtteawaldused, ütled puhtsüdamiliselt:

„Löögu mind maha pikne, kui waletan... Lugeja, kui ja kaine pilguga ringi waatad, siis mõistad, et meri on uus waba wiinamüügi seadus, laew — Eesti riik, aga meeskond ja kapten — rahwas walitusega... Kui ma ka nüüd waletan, sõn need read wiina peale sakuskaks.“

Charles.

Etsturnoon Piiritale.

Wäikesed reisi juhtumised ja muljed.

Pühapäewa hommik oli nii isuärataw, kui mu-
nadega küpsetatud sai kaupluse aknal.

Kuhu minna?

Kadriorgu? — Ei, seal on palju wanatüdru-
kuid.

Nõmmele? — Ah tont! Tolm matab seal hinge.

Kui juba, siis juba Piiritale.

Panin kübara pähe, wõtsin jalutuskepi ja as-
tusin tänavale.

Wara alles. Aga näe — inimestel juba käsil
kibe rändamine. Üks tõttab Nõmmele, teine Wes-
kimäele, kolmas ei tea ifegi, kuhu ta tõttab. Me-
hed on koormatud korwide, karpide, pakkidega.
Pühkides higitilku näolt ägawad nad endi risti
all, kuid naeratawad siiski õnnelikult, sest ilm ju
nii ilus... Aga paksud mammakesed sammun-
wad tütarde ja poegadega, kui kanad kesk oma
pesakondi.

Kõik tormawad loodusse.

Seal laotakse kuskile pöõsa alla murule lumi-
walge lina, awatakse kõik need määratud korwid
ja karbid ja tuuakse päewawalgele nende jisu.
Perekonna isa rõõmustab, et ta pääsenud raskest
koormast, kuwatatab märja otsaesise ja asendab enefe
muhedal näol lina ääre. Peremanmi lubab oma
raske kehale ka puhkust ja teeb mehe eesküsu jä-
refe. Lapsed waatawad ijukalt maiustusi ja ei jõua
ära oodata, mil saaks neid pista suhu. Soo, pere-
isa wõtab kanakoiva ja hakkab õndsä näoga seda
närima. Pereisal on ka jook taskus, aga seda to
teistele ei näita. Ehee, selle tühjendab ta pärast pöõ-
saste warjus üksinda... See on ju wärske tšheki
oma!

Süüakse niimoodi, kunni õhtuni. Pereisa on
kainud wahpeal pöõsaste wahel ja omandanud
seal hea tuju. Ema walwab, et lapsed mitte mü-
rama ei hakkaks.

Õhtul aetakse tühjad purgid, talbrekud, pude-
lid jälle korwidesse ja pereisa peab oma koorma,
mis nüüd hulga kergemaks jäänud, jälle linna ta-
gasi tassima.

Olen juba Kadriorgu jõudnud.

See kubiseb jalutawatest inimestest. Puude wa-
hel keerleb jalgade alt kerkinud tolmupilw.

Minu ees sammuwad paar noort neiukest lu-
miwalgetes kleitides ja kingades, millel nii kõrged
kontsad, et neiud tingimata kikiwarbul peawad
käima.

Üks neist sõnab teisele:

„Millest see küll peaks tulema, et mu saa-
pad ninast pitshitawad?... Nii halb on käia.“

„Sul on suured warbad,“ otsustab teine.

Wiimaks olen ma Piirital. Seisan kindlasti
kahe jalaga silla peal ja waatan alla wette. See
kidišeb süstadeft ja paatideft kui sipelga pesa.

Seal sõidab süstaga keegi noormees, liigu-
tades ükskõikfist möla. Ju ta wist tundis oma peal
sillal olijate pilke. Tarwis neile näidata oma oja-

wust ja julgust. Suurepäralise liigutufega lükkas
ta kübara kuklasse ja hakkas ennast mõnufalt läi-
netel hõljutama. Soo... wups!.. Oi ja tuline
silk, kui kergesti wahest süsta ümber wõib minna!
Noormees kadus wette, ainult õlgkübar jäi wee
peale ujuma. Mõne sekundi pärast ilmus ta uuesti
nähtawale, sai süsta ümber kinni ja ronis ruttu
selle otfa... Unustatud oli kõik ükskõiksus.

„Appi, apun!...“ karjus õnnetu merehädaline.

Rahwas sillal naeris ja aplodeeris.

Rändasin edasi waremete poole. Onnetuseks
juhtusin otse lehmakarjale wastu.

„Sui, misfugused räpased loomad,“ hüüdis kee-
gi peenikene preilikene. „Selle järele peaks ometi
waadatama, et loomasid tihedamalt pestaks! Kus
on puhtuse järewalwamise komisjon?..“

Jõudsin jõe ääre. Kallas kubises suplejast.
Seal oli mehi, seal oli naisterahwaid. Wiisakuse
pärast oli neil kõigil osa kehast riidega kaetud.
Neiud püüdsid olla häbelikud ja peita ennast wõi-
malikult rohkem wee all; sealtfamaft aga piilusid
nad jälle kalda poole, et kas neid mõni ehk wa-
hest tähele ei pane...

Aga filmapiirile kerkib midagi ahwardawat —
umbes nagu kouepilw.

Ettewaatusse pärast keeran ringi ja sammun
tuldu teed mööda tagasi. Wiim on muidu õige
hea asi; aga märjaks teeb sinder!...

Ku-jah — seal ta ongi! Hädawaewalt jõuan
koše tee juure, kui hakkabki jämedaid tibasid lan-
gema.

Preilid walgete riietega nähes, et pole enam
pääsemist, hakkawad kübarailt lahti harutama endi
wärwilisi siidilillefi — noad aina walguwad.

Ja siis hakkas kallama ülewalt alla wett.
Muud kui tuli!

Neiude kübarad wajusid sorgu, riided tõmbusid
imelikult keha lähedale.

Mõnel preilil, kellel enne nii kenad punased
pösed, ilmusid palgile kahklased wiitru. „Lubi“ li-
gunes...

Armas taewataat arwas wist, et inimesi ei
maksja kaua piinata, ja surus taewaluigid kinni.
Aga mis sündima pidi, oli sündinud. Wiim oli
oma töö teinud. Saapa ütinas wurtfus mul hale-
dalt wesi ja, kui ma oma pea ettepoole kummar-
dasin, jooksis kübaralt suur weeoja rohufse.

Kõige õnnetumad olid aga neiukesed. Nendelt
oli wõetud käimise wõimalus. Kas seisa paigal
ja oota, kunni riided ära kuwawad, wõi wabasta
ennast „kütkeist“!... Üks sai õnnelikult woori-
mehe kätte. Aga siingi ei läinud õnnetusteta. Kui
ta woorimehe peale hakkas ronima, kärises kor-
raga midagi ja kuue tagumise poole peale ilmus
suur awaus. Ei aidanud muud, kui et keegi isan-
dateft pidi neile appi minema ja woorimehe peale
aitama.

Aga, pagan wõtku, — ei olnud minulgi mõ-
nus!...

Tõttasin koju poole.

Ed. Iroonia.

No ega ta's wõta.

(Poem-idüll.)

Wiifil: „Пара голубеньких глаз.“

Läits lao pääle magame Lota
ja Rits rabas redeli alt.
Naards tüdruk: „Noh, wõta pääl', wõta!
Küll ommuku tuuma tat tult.“
Rits kadus ja Lota läits põhku.
Kae korstne man ritsiku mait
wõtt' wiulu lugusit lõhku,
ja Lota seis' teki all wait.
Nahk silmä pääl' waie ja narin
jo ritsikul riimisse sai,
kui katus' pääl walla läits warin,
mis Lotakse ülesse ai.
Ni kiisukse teiwe sääl sõõri
ja miisüksil musu sai ant.
Noh, kasjil täät esik' miands' lõõri:
kui pulma, päew' pergeli mant.
Üits rabin' sis kuulduši alla
ja kattewe kasji ku õhk.
Lott' silmä ai peräni walla:
paks arjast naks tuleme põhk.
Ja ülewest ripniwe reie,
ku alla os sadamen konn.
Süä külmässe Lotal sis leie,
ilm mustas kui määrise tonn.
Ja äkki üits mütsätus olli,
kui kütisest tolmü pands täis.
Mis Lotal muud mõtet, kui: kolli!
ja wupsti maast üles ta käis.
Rips, raps rabas rõõwa maast—sülle
ja kondsapaar kukrusse käis,
up, up! linaunnikust üle:
jo laopäälse luugiaw näis.
Üits aewast' kui puulõikaj pere,
sest Lotal läits suurembes irm:
'kai' jalage läbi laoweere, —
es lewwa üits redeli põrn.
Ja wiimäti panni siis miilde:
„Sa raibete raipene Rits!
Näet, kudas ta manu mul iidsse
ja redeli ärä alt wõtt's.
No ütse, kos ommetig' susi:
mis tüki ta wällä mul tei.
Ta wigurit ammu ma tuusi
ja jeski ta üle mu lei.“
Sääl einde pääl kuulduši samme:
Rits Lota tii ärä jo tiids,
ja Lota wõtt's rüppi alt amme:
siit maha ta kargame sääs.
Rits lenust sai rabade kinni:
„Pia, all olejs saanu just sült.
Misperäst ja aat tühjä jonni:
ma ole jo pois nägu pilt.
Juu wiina waest laadal ja linnan,
ei kodun ei putu üits tilk;
lää pilli, kos pitspall ek simman,
tüüajast ei wiida üits pilk.

Waest kõrdsi man tulep kui tüli,
kui lõika, ei tahete lõist;
kui naara, si kikel om nali;
ei pelga ma pussi, ei wäist.
Wõi arwat: mul puudus om raha.
Näet, sõrmus om, rubla mis mafs.
Wõi kullast kah osta, kui taha.
Kik osta, mis selgä sul pass.

Kaitsjada om linnan mul kasjan
ja wiiskümmend wällä mual ant,
ja sada os parsnik mul masjan
ja tiinin wiil obese mant.
Näet esiki, rõõwit kui pallu
ja ammit ja pükse ja muid.
Mul linu wiil kolmweeränd kaalu
ja tubliste punna wäerd suid.

Peon obese raud om mul lõmä
ja kolme wakalin' kott
käip sellä pääl kiirdu ku kõmap,
saap wankrese wiisat ku pott.
Ka tüdruku kähen mul walla:
ku üteli ma näitäs üits näpp,
ei tunnes tal tii enämb talla.
Üits aga neist tordsakus jäap.

Waest nalla saap wiisatus sõna,
suu pitsitet kokku kui punn
ja näpistet põske wõi nõna,
pa'ap juuskma, pää norun, kui nunn.
„Kas tahat ja kuulda ta nime?“
„Las walla! Mul kangest om külm.“
„Ah ja! Ma wa' pimedede pime!
Noh, tule! Mul lämmi om õlm.“

„Mia'i ole sul õlma wiil tükkin,
ei joosnu, kui tõmmas su näpp.
Miuust parembe suud joba pühkin,
siul Jama pass saadetus saap.“
„Eh, midä ei anda, piat wõtma,
kõrd üteli wa' Annemäe Ants.
Kas lukk lõhup wõtmame' wõtma,
siast juttu ai Jahwardi Jants.“

„Mia rõõgi, küll appi sis tullas,
ja raudu ja wangi saat pant.“
„Kes siu nüüd siin üüse sis kullas,
ei tule Mikki Mareti mant.“
Na waidliwe kawwa ja passu
ja laopääl rabisi ein.
Nü waie ja päew tekkis tallu,
läits põllu alt Rebäse-Rein.

Rits wiimäti minema saie
ja Lota tal perrä wiil wahs.
Lao weerest Rits wankrese waie
ja Lott' lõhki wihasta tahts.
„Tal wankren lao weereni einu
ja karate's usu ma siit.
Suurd äbi ta rants mulle tennu
ja poole üü une ka wiit.“

Ja ulga a'a mõtlemit' perrä
süä wiimäti järgi tal and.
Kisk magame kokku wiil kerrä:
„No wai ta sis wõtt' ta jo and.“

Wõitlus Elukallituse ussiga.

(Muinasjutt.)

- 1) Ja riigiwanem nägi riigipõllul üht kardetawast ussikest, mis oli Elukalliduse uss ja ta ütles: „Siin on kanget kätt waja.
- 2) Ja ta läks ussi juurde ja hakkas ussi koodiga materdama. Hoobid olid walusad ja uss hakkas paistetama...

Ja noorembit õpas, ku naises
ta peräst sai Riitsule pant,
kui mõni neist pos'te und raisas:
„Mõh, ega's ta'i wõta, üks and.“

M. J. A. Eji, Musti Lell ja Kombaljong.

Luuletajide rühm „Sitiik ja Sinine ärg“.

Aadresss liht- ja rahakirjadele: „Siit sinna.
maald linna, keeruge tagasi ja olge kik wagasi“.

noh, siis täida teda!...

Aga jäta täitmata,
siis saad jälle trahwida —
igatpidi häda!“ —

Wäga tõenäolikk.

„See luuletaja, waeneke, kes laulab, et „armastus on pörgupiin“, sai pruudi juurde minnes ikka wist samase saatuse osaliseks, mis minagi,“ ütles Tõnuri Jüri, kes laupäewa öösel „ehale“ läinud, kuid seal „külakangelaste“ käest tublisti naha peale saanud, saadud muhkusi õerudes.

-lay.

Ilma-kuulutused.

Kui politsei-ülem õõseti joobnud autot taga
ajab, siis kerkiwad — kwass! hinnad.

Kui tänawad tolmawad, siis on lootus toit-
luswalitjusest tshekkide wastu nisujahu saada.

Kui waimulikud ilma otša kuulutawad ja
keeluseaduse mehed puskari ajama hakkawad, siis
ei sünni mitte midagi. Oswi.

Prowintsiaali ääremärkused.

Wallamajast antakse
kätte talumeestele
tulumaksu lehed.

Igakülgsest waatawad,
juurdlewad ning uuriwad
nende kallal mehed.

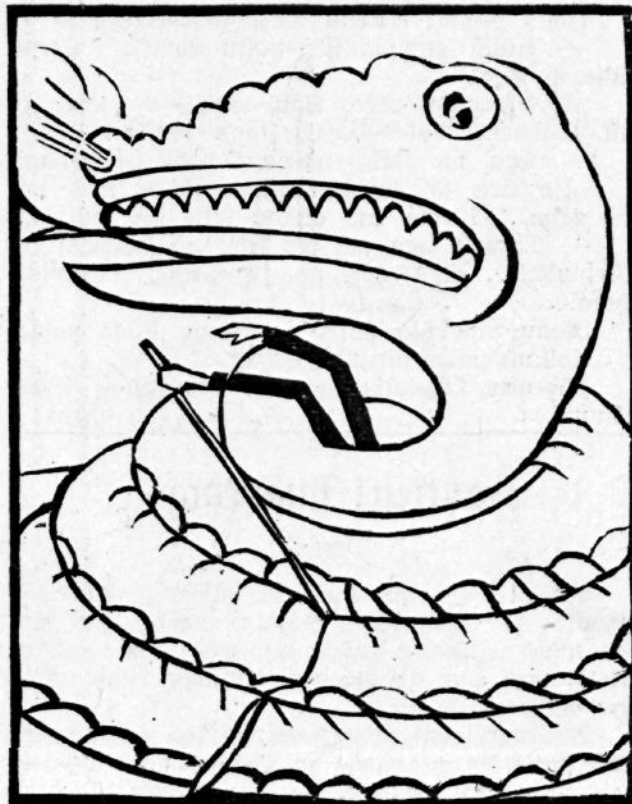
Juurdlemiste wiljana
järgmist wõid neilt kuulda sa,
kui sa juhtud ligi:

„Tont küll sellest aru saab!..“
kaebab keegi talutaat,
kuiwatades higi.

„Nagu Seitse Moosest ta,
õiget aimu tast ei saa, —“

Wõitlus Elukalliduse ussiga.

(Muinasjutt.)

3) ... ja paistetas ja paistetas, mida rohkem teda materdati.

4) ... ja paistetas wiimaks nii suureks, et materdaja kenamkei näinud ta algust ega lõppu.

Lilleküla pildite.

Kollane pätke libistab kiireid üle heinamaade, Seewaldi aia ja Lillekülla wõhkute majade. Tolmab kui suits. Sääskede sumin kostab. Eemalt paistab linna müstiline tornide kogu. On kõige peenemaitselijem suwiõhtu.

Ühel tänawanurgal, plangu ääres, aelwad Lilleküla poisid, ajades juttu ja enda tiiputamistest pundunud nägusid üles taewa poole upitades. Laiskus kehas — täna wäst toodi mõnda täitsa purjus olekus koju, tubaje tassiti, kambrisse kaneti... Aga jaal nad, kuramused, wiina saawad, ja täiswõtmine on wist harilik asi!

Wedeledes nii, plangule toetades ja kiwidega kasfijid loopides, haugub mõni möödaminejate kallal, neile oma teada õnnelikka märku tehes.

Praegu koos — kolm ninatarka, üks neist eriti weel purjus, punase näoga, jõllis silmadega.

Juhtun neist mööda minema. Tüüpide wastu tundub weidi huwi.

Peatan.

— Tere õhtust!

„Tere!“

— No — eks on mõnus siin päikse käes wedeleda?

„Mis wedeleda? Waata, et ma sulle...“

— No no, ega ei maksa kurjaks saada...

„Tead, olen küll täna weidi wintis... Aga, kas tahad tulla kaklema?“

— Pole waja, rahustan. Mis, ega's me kakelda pruugi. Saame nõnda läbi küll.

„Kas... paberossi tahad?“

— Miks ei...“

„Pea, kurat, ära ise wõta... Seda ma ei luba... Noh, nüüd wõid, jäh, wõta karbi!“

Tõmban paberossi.

„Kas sa wiina jood?“

— Joon küll. Tead, mõnikord wõtan enese asna täis, kiitlen.

„Tahad, lähme, saame wiina, pool wersta, kurat, eemal mõisas.“

— Ega wist ei hooli tulla...“

„Ma ütlen, saatana hing, on hea täis wõtta... Ja pole ka muud teha... Kuule, kas sul raha on?“

— Praegu just pole, aga mõnikord on mul küllalt.

„Hähäh! Kust sa, kuramus, ka raha saad?“

— Teenin, ja nii edasi.

„Teenid?! Kurat, mis sest kasu! Mina warrastan. Ja mis saan, joon maha.“

Pois on ka armetu wäljanägemusega.

— Nüüd on sul siis palju raha? Eadena mulle kah!

„Ei, laenata pole. Aga wiina — jeda on küll. Lähme, poole wersta taga mõisas.“

— Ega ma sult, waeselt, raha ei tahagi.

„Mo ära sa, kurat, pilka. Nagu mul poleks raha... Kuule, ma annan sulle ühe tulise...“

— Ei noh, ega ma siis jeda nii halwasti ei mõtle nudki... Aga aeg on ju hiline, tarwis minna...
Jätan Lilleküla poisid ja ruttan linna poole.
Kollane päike on juba loojas.
Pögenen Lilleküla sapisest romantikast linna kultuuri. Oswi.

Kantselei filmoring.

Weste.

See oli sel ajal, kui ma „Timeši“ kaastööline olin ja ilmamööda ringi rändasin. Siis satusin ühte wäikesse uute riiki, mille nime ma ei mäleta, mis aga ise wäga hästi oma riigikantseleiga mulle meele jäi.

Informaatiooni mõttes astusin ma riigikantseleisse statistika osakonda ja küsisin, mitu inimest riigis elab. Seal wastati, et osakond alles eila asunud, weel kindlaid andmeid ei oia ja lubati minu rahustuseks üleüldine rahwalugemine toime panna.

„Teie pärast teeme kõik!“ kinnitas juhataja.

„Juhataja wõttis lehe paberit, et küsimuselehe wormi walmis teha, mis siis asutustele täitmiseks laiali saadetaks.“

„Mis te nüüd teete?“ karjus ta peale juhataja. „Paberit on nii kui nii wähe ja mistarwis see ankeeti leht nii suur. Sinna ainult ju inimeste arv üles tähendada. Kaheksandik leheküljest on küll!“

„Aga wõib ju ühtlasi ka muid teateid rahwa üle pärida,“ seletas sekretäär.

„See peab kirjawahetuse kaua kinni ja mister Isle Ash ei küsinudki muud, kui rahwaarwu üle.“

Lubasin paari nädala pärast sisse astuda ja seniks öeldi kõik walmis olevat.

Heakene küll, lähen paari nädala pärast.

Juhataja ütles mulle esanikkude arwu.

„Aga palju on selles meesterahwaid, palju naisterahwaid?“ küsin ma.

„Seda me weel ei küsinud!“ wastab juhataja ja hüüab: „Sekretäär! Uus teadete küsimise leht kokku seada, mitu on meesterahwaid, mitu naisterahwaid... — Kas lapsi ka?“ pöörab ta siis minu poole.

Sekretäär hakkab uut lehte kokkuseadma.

„Hoi, et sa paberid ei raiska!“ noomib juhataja.

Jälle läheb paar nädalat. Astun kantseleisse.

„Wast istute weidi mister Isle Ash,“ kumardab wiisakalt juhataja ja pöörab siis sekretääri poole.

„Mis? Ei ole weel kõiki wastuseid koos? Trahwidega ahwardada! Ja uus teadeteküsimise leht kokku seada, mis usku keegi on — wast wäljamaa loowib teada, mis me oleme, kas kristlased wõi paganad.“

Siis tuleb juhataja jälle minu juure ja palub: „Wast tuleksite weel paari nädala pärast — siis anname igapidi täpiseid teated.“

Paari nädala pärast olen jälle kantseleis.

Nii niipalju meesterahwaid, nii niipalju naisterahwaid, nii niipalju luterlasi, juute... seletab juhataja.

„Aga mis rahwusest nad on?“ küsin.

Juhataja tormab sekretääri kallale:

„Sa miks te ei küsinud, mis rahwusest? Rahwus ja usk on ju üks ja seesama!“

Weel läheb paar nädalat. Siis on teated rahwuse üle kops.

Täna ja täna andmed kõrwu. Teatelehtede järele, kus arwud meesterahwaste ja naisterahwaste üle peat, tuleb üleüldine arv suurem, kui esimese teadetelehtede järele üleüldine riigielanikkude arv ja rahwusteadete lehtede järele vähem.

„Sündimine ja Juremine...“ pomiseb juhataja. Ja käseb siis sekretääri. „Uus ankeeti leht kokku seada ja kõik korraga küsida: sugu, wanadus, rahwus, usk, amet jne. Aga mitte paberit ja aega raisjata!“

Neid oli juba raisatud.

H. Saar (Jnts.)

Kui Tallinnas kriisi ajal ajalehti käisiti laoti.

— „Waata, Karl, mis see siis öieti on. „Päewaleht“, „Teataja“ ehk „Waba Maa“ — kõik aina trükiwigu täis. Kas neil äkki meele tuli kõige uuemat keeleuuendust läbi wiia?“

— „Ei, aga nad tahtsid lugejatele wastu tulla, trükkisid lehti eratrükikodades. Wõib olla, wiib „Sots“ oma lehe „Kommunisti“ trükikotta!“

*

— Kuule, hull, mis sa seal nii weerid? Näib, nagu oleksid sa esimese klassi koolipoiss?

— „Loen „Waba Maad“!“ Aga mitte esimese klassi koolipoisski ei saa neist trükiwigadest jagu.

*

Täna wal karjub ajalehepoiss: „Päewaleht“, „Waba Maa“ — täna-ane!“

„Mis, kurat, seal ju eilane kuupäew.“

„Noh, nüüd aitab sulle ka minewa-aastane ajaleht!“
Oswi.

Päewasündmuste menüü.

Juba mitu nädalat pikka
mängiti meil sögesikka,
jonnakate laste wiisi
tehti walitsuse kriisi.
Wäljamaa meil heites pilku
nägi paljuid asju wiltu.
Wast ka mõtles: „On küll tore
anda niisukstel de jure!“
Wälisesitus ka tumm.
Teda löönd ka silmalumm.
Aga rahwas, nagu müüdnud.
Talle saab küll hurraa hüütud,
maalitud küll plaana, kolle
ja ne' eest siis wõetud tolle,
aga oma riigi mõte
juba langemas on wette.
Walitseda tahab see,
kes ei ole kohane,
kes kuid miskit ära teeks...
Kas ta muidu käega lööks!
Rahakurs see langeb, kuuled,
justkui riis kuke sused.
Ja see kurs üks pane ka
riigikursi kukkuma.

Läti piiri küsimus
nüüd kui käbi õunapuus.
Seni oldi hooletu —
eks see „erapooletu“
tee kõik piiri õieti.
Aga waat, nüüd tegi nii...
Näib, kui oleks ofnud ju
Eesti erapooletu.

Wene piirilt õudsust kuuleb.
Kes nüüd kodumaale tuleb,
wõetaks piiril ihuhaljaks,
rööwitakse päris paljaks;
seal ei peeta lepingut...
Näeb, et mõeldaks miskit muud.
Aga meie... Ah, ei miski.
Meie laseme transiiti
ikka libedasti läbi.
Häbi ei me riigil häbi.
Ei me mõtle reageeri,
nuriseme ääriweeri
ja siis seni waikime,
kui uut metsikust tehakse.
Siis jäl' käsa laotame:
„Wenemaal' mis teha saame?!“
Ei me sellest aru saa
Wenemaal et Eestiga
hing on kaelas niidiga.
Hingab ta transiidiga.

Kas meid naerab Soomemaa?
Wõi kaastundlik on nii ta,
et ei naabrit hirwita,
kes end seadnud surema.

Mis saab Soome oma maalt?
Pea kõik toodaks wäljamaalt,
aga ta on küllalt tark,
teab, kuis kõrgel seisab mark.
Aga meil, kel kõike küll,
meil mark langeb nii, mis hull!
Wäljawedu on meil seks,
et kõik läheks kallimaks.
Wälja mis me weame,
homme sisse weame.

Kas me saame talweks puid?
Wõi weel loodetaks teist suid
järgnema nüüd sellele,
et puunälg ei muret tee.
Paljud majad laowad.
Pingid pargist kaowad
juba ahju praegugi.
Talweks kaowad majadki.
Paranda ju neid ei saa
ei üüriga ei üürita.

„Waba Maa“ näe kõmu sai,
nii et hõiskas rinnust lai:
„Suhkur läheb odawaks!
Maha altkäe suhkur taks!
Linn nüüd jagab suhkurt meil...“
Harilik sel lehel leil.
Suhkurt anti õige palju!
Ei, tõepoolest, anti palju!
Nael sai iga inime.
Kes ei saand, saab järele,
kui kord tuleb suhkur Daanist,
teate sellest Kjöbenhaawnist...
Seniks läheb wast pool aastad...
Miks nii mulle näkku waatad?
Aastat pool see läheb ruttu,
kaob kantseleis, kui udu.
ja et juba suhkurt anti,
tõepoolest palju anti,
suhkru hind nüüd langeb alla,
kaupmeestel toob nutu wälja...
Oh, sa armas „Waba Maa“,
wõistled „Meie Matsiga!“

Igal lehel suus nüüd julk.
Wägipulk ja wägipulk.
Küll nüüd seda tiritaks,
et püks paugub praks ja praks.
Seda sorti lõhna ka
tarwitab wist isamaa.
Wäljamaad ka meelitab,
haisu eest de jure saab...

Edasi Tõnisson! Edasi Kruus!
Edasi Anderkopp!.. Ptui, mis teil suus!..

Kiwilombi Ints.

**Saksad naeravad, mõisad põlevad.
Mats otsib asjata jälgesid!**

Viimasel ajal on palju mõisaid maha põlenud. Arvatakse et siin süütamisega tegemist on, kuid igasugused jäljed puuduvad.

Ajalehest.

Kui Walt poolitatud oleks.

(Illustratsioon Väti Samueli loogika-juurde.)

„Straju selaju, wasse plagarodii jaunks fonks! . . . Kas te ei lubaks mind üle piiri magamise tuppa, ma ei ole veel jõudnud väljamaa passi muretseda!“

Mitmed teisendid.

Tööerakond:

Maaseaduses kui näed ja wiga laita — siis hoolsalt „Kaja“ filma eest ja teda peita aita!

Juut:

Kui piiriwalwes näed ja wiga laita — ai, wai, sest kohe juudel teada anda postaraita!

„Walwe-Liidul“:

Riiklist pattu, kuritegewust, kui näed kuskil laita — sellest kohe „Walwe-Liidul“ teadusta — teega riiki päästa aita!

Liikaku wastu wõitlemise komisjon:

Kui sind mõni marodöör halastamata wõtab niita — siis ta meie kätte too ja nii iseenast aita!

„Meie Mats“:

Kus näed wiga, puudust laita — pilkega seal teda paita!

A. Sakalay.

Raudteel.

H. v. Käkik.

1. Palga küsimus.

Aiamaasikad, Eijsti Ungaria tantsud ja werwaesus... Eugeja waatab pealkirju ja mõtleb, misugune ühendus kõiges selles on? Aga on. Mõte jookseb ruttu. Ja niiwiisi:

Eh... läksin eila õhtul „Wanemuise“ aiakontserdile. Oleks ju palju rääkida küll publikumist, küll nägudest, küll intelligent-juttudest laudade ääres ja, wiimaks, meie iseteadwatest Marši poegade, kes — kõige ja kõige peale waatamata, ikkagi „Meie Matsi“ abonendid peaks olema: tundes juba shestist... Aga olgu peale.

Algab kontsert. Eeskawa on kena, ka ajaloolik, kui teie tahate, aga ei saa kuulata: lõikab. Näete, mul nii õrn kõrw. Hra Saarmann ei saa Simmi wiulitelst jagu, arutihiti kipuwad kontrabassid kriitilisel kohal hiljaks jääma, löowad küll wägewasti siis järgi, aga ikka oma 1/2 sekundit hilja ja see torkab kui nõel. Tõsi, Eijst on mõnikord takti mõõdus raske, aga seda raskem on kuulata. Kuid siiski, odaw löbu: 10 marga eest on seal kisa willand.

Aga pika peale hakkas mu pea pöörutama. Tulen kodu. Ka siin weel mingi muusikaline katar. Arwan, see on ehk werwaesus. Hommiku tana niisama. Lähem jalutama.

Bulwaaril, putkades näen aiamaasikaid, ilusad ja suured.

— Mis maksab?

„45 marka toop.“

Teen ükskõikse näo, nagu miljonäär, kes Faberi pliiatfit ostab, aga — tõmban sügawalt hinge: 45 marka on minu päewapalk.

Tuleb raudteelane ja ostab korraga ko'm (3) toopi. Mõtlen: mul on werwaesus, pea pööratab, maasikates aga on raud, see oleks wäga kasulik, aga kallis. Kes teab kui palju seda rauda weel tarwis lähneb!.. Könnin, harutan seda asja ja leian nõu: astun rauakauplusesse ja waatan asja, mis kergem seedida oleks.

— Kui palju maksab see tabalukk?

„25 marka.“

— Aga see wähem?

„20 marka.“

Ikki kallis. Ja misjooks just uus, wõtmeaga lukk?

— Kas teil on üks wana, ilma wõtmeta tabalukk?

„On küll.“

— Kui palju ta maksab?

„12 marka.“

— Pakkige sisse. —

Astun minema. Kaup on hea. Igatahes on selles lukus rohkem rauda, kui terwe puud aiamaasikaid anda wõiwad.

Sõin tabaluku ära ja naeratan. Tuli meelega juhtumine raudteel, kui meid weel streik ähwar-

das ja raudteelased oma nõudmistega esinesid.

Sõidame enne Suwiste pühi Tartu ja kardame, et kui nüüd streik lahti puhkeb, — siis jääme kesk teed seisma. Keegi rahustas reisisjaid, et peaminister ise ka ühes sõitwat ja, tähendab, Tartuni ikka jõuame. Hüwä. Sõidame. Aga Tapa ja Tartu wahel jääb rong ootamata kesk teed seisma. Wagunites ärewus. Kas ehk streigiwad?! Läheme vaatama: masinist, tublisti wintis, oli kõik auru katlast wälja lastanud. Sekeldused. Reisisjad paluwad ja protesteeriwad, masinist ei kōsatagi. Wiimaks ilmub pikk, wanapoolne herra ja käseb kategooriliselt masinisti sõita. See küsib:

— Kes sa oled? —

„Mina olen peaminister Tõnisson.“

— Ah, sina oledki see kuradi Koodi-Jaan, kes Tallinnas istub, midagi ei tee ja meie palgalisa ei anna. Mina edasi ei sõida! Jah, ei sõida, näe! Aga mitte ma ei sõida!..

Tehakse protokoll. Joobnud masinist aresteeritakse ja sõit lähneb edasi.

2. Ülemus kukkus ülemuse peale.

Sõidame pärast pühi Tallinna tagasi. Tartu jaamas nõuab minu tuttaw sõjawäelane, kes tähtsate dokumentidega sõidab, omale kupees kohta. Komandant tähendab, et kõik kohad wõetud on. Tuttaw näitab paberi, komandant „saluteerib“ ja muretseb hädawaewaga weel kohta.

Enne rongi minekut astume weel mahja, omi asju korraldama ja tagasi tulles ei leia minu tuttaw, ütleme — inseneer — enam asju üles. Waatab, kupez oleks nagu seesama, aga ei ole kah: uued inimesed. Inseneer astub sisse.

— Wabandage, mu herrad! Minu asjad jäid siia kupeesse, läksin natuke wälja ja nüüd neid siin enam ei ole... Ma olen ehk eksinud... „Ei, asjad olid siin,“ wastab prillidega eraiisik.

— Kas ma wõiks teada saada, kus nad praegu on? — küsib inseneer.

„Nad on wälja wisatud,“ wastawad prillid.

Inseneer imestab ja lähneb ägedaks.

— Lubage! wälja wisatud! Kes tohtis neid wälja wisata! Siin on sõdurite wagun, koht oli mulle komandandi poolt lubatud. Olge lahked, seletage! —

„Ma ütlesin: asjad on wälja wisatud.“

— Palun wäga. Niisugust nalja ma ei seedi. Mina sõidan ameti asjus. Wõin omale eraldi kupee nõuda, lepin aga ruumipuudusel juhataet kohaga ja nüüd wiskate teie ka siit weel minu asjad wälja! Seletage, mis see tähendab! —

„Küsi herra peaministri käest,“ wastawad prillid ja näitawad ülemise kohta peale.

Inseneer waatab sinna küsiwalt.

„Need asjad on wälja wisatud,“ wastab rahuliselt peaminister.

— Herra minister, teie teguwis on seadusewastane. Teie wõite omas erawagunis niisugust pildumise löbu lubada, aga siin oleme meie kõik reisisjad ja mina nõuan oma reisisja õiguse austamist. Teie otjustasite minu asjad wälja wisata,

aga kas teie wastutate, kui sealt tähtsad dokumendid ja kaardid kaduma lähewad? —

„Kes teie olete?“ küsib minister.

— N. N.

„Hea küll. Pöörake oma ülemuse poole ja nõudke selle kaudu Tartu jaama komandandilt seletust oma koha asjus. Bonsoir.“

Järgnesid ametlised rapordid. Peaaegu niijama kukkusid tüüsi Iwan Iwanowitsch ja Iwan Ikkiforowitsch, nagu sellest Gogol jutustab.

Miri Walgast.

Armas Mats!

Tahise joba enambe sulle kirjoda, aga noh es ole ka joht aiga. Ja egä seda aiga iki juudi wanaaraami poest osta es saa: juud wõtab tast kole suure hinna, et su hing wälja es kannata joht. Ja mine kaiba teda siis liigkaju wõtmise kōhtu, wat sii mõistab sulle kah ühte kartsu kaela hangeldamise aidamise iist — wot siis sulle alles põmm... Mine tää uskuda suurri nõnafi..

Tõine põhjus oli: kuultse, et walitusus olewat trükidõljiste tregi aigu sind jalgu pidi üles puudu, et Sa töölisti treigi ajal olewat aidanud ja neid üles kihutanu. Ma es tää kas om õige, aga Sa isi ka ei amma oma elust enamb tundemärke. Kahju Sust küll oli, aga rohkem küll ikki sellest kateist margist, mis kirja pääle oles ära raisanu. Nüüd wõise ma wiimati südame rindu ja mõtki Sulle kirjuta mõni sõna Walga linnast, mis wiimasel päewil üleilma suures tüli õunas om saanu. Ohk om siin nii ära elektriseeritu, et kartma jost peab kui ise ka elektriserit es saa. Ka om siin kõwa jüripäiw: lätlasted kolivad kõige towariga ära Luke linna oma tõetatu maale, kus piima ja mett jookswat. Iga lehm sääl andwat päewas 50 tuubi piima ja aastan tuuwad ilma 10 poiga. Kas kuuled, Mats! Seal last omgi sii Kanaani maa, kuhu walitusus meid luban saata. Wanarahwas ütleva ka joba, et ometigi om nemä ära nannu üge suure jüripäewa mida nende esiwanemba ette om kuulutanu.

Kõik üle kolijad wahetawa maju ja mõni taht wahetada koguni oma Lätti naist Cesti naise wastu. Seda kuulutawa kga Walga „Rajalases“ awalikkult. Tu leht trükib kõik puru ja rämpsu ära kui raha enne koti saab ajada. Riidises „Rajalases“ nr. 184 ilmus üts säärane kuulutus: „Et praegu wahetamise aeg soowin oma Lätti naist Cesti naise wastu Luke pl. ümber wahetada. Kirjad saata s.l.t. sõna „Wahatan“ all. Ja pakkumisi tuli kokku kui mesilasi kärje manu. Mõni olewat proowinu koguni naise wäärtusegi ära. Niid Lätti naise oskawa küll wõira meestega ilusti serwa tetta, seda piab ütleva. Mul jäi kah oma Lätti pruud Luke linna, tahtse küll teda Cesti pruudi wastu är waheta, aga es fulge ilma Su lubata seda tembu tetta. Kahju tast om mul wäga, nüüd iken ööd ja päiwad kõik kokku ta pärast.“

Ja sii piir? Sii ei kõlba küll kuhugi: me turunaine oles kah paremba piiri tõnmanu kui sii

„erapooletu“. Kuidas sii kõlbab, et mu korten jääb Cesti ala ja wäljakäigu kotus Lättile: tahab ja oma asja õiendama minna pead kõhuministri käest wäljamaa pajs wõtma. Seda peab ütleva, et eestlane selle piiri lepingule alla kirjuta ei tohi — noh, las kirjuta pääle, kui tahab — mul weel paremb.

Kas kuuled, Mats, mis ma mõtki? Ma kolin kõige oma tellingiga piiri ääre, siis tiim Lätti puule piiri majale augu sisse ja selle läbi on miul hää pekuleri. Siis alles saan rikkaks, nagu Riia kikkas, mis arwad sa, Mats, selle üle? Ja Sa, kui nii tüüli treigiwa; siis wõta Sa ka omad jalad kangla alla ja tule ära Waskä — siin om hää gešewt.

Seda kirja saadan Sulle õhupostiga — äriliku postiga om wäga kallis.

Jällenagemiseni

Sinu Tschuna.

Wäljasõidud.

Kui saklad teewad linnast wälja üksteise wõidu wäljasõidu..

(Teisend „Kosjasõidu“ järele.)

Oh! Wäljasõidud on nüüd moodi läinud! Pühapäiwiti ei püsi enam keegi linnas olla! Kui midu wäljasõitu ei saa teha, siis kas woi omil loomulikul automobiilil Piiritale, Nõmmele, Rannamõisa ehk mujale.

Pühapäewa hommikul, kui ilm ilus, kogub rahwas jaama, ootab kannatlikult pileti sabas ja jookseb tormi ettesõitwa rongi peale. Kui wagunid seest täis laetud, hakkatakse neid wäljastpoost laadima: iga konksu olla riputab ennast üks inimene ja, kes osaw ronija, ronib waguni katusele, kus ta jalgedega kobistades all olijatele lae küljest kõntsa kaela pörutab. Niisuguse ballastiga külastud, hakkab rong loodusse ronima. Enne, kui ta järgmise jaama jõuab, on ta koorem juba suure hulga kergemaks jäänud. Konksude ja pöönade küljest weereb mõlemile poole tee ääre wahetpidamata inimesi, kellele taewaisa mitte Eurichi käemükkeid pole annud. Kukkuja teeb suurepärase hündiratta õhus ja lendab hina ees liitwa sisse. Sealt ajab ta ennast puristades püsti, puhastab nina nakoopad liiwast ja wibutab rongile tagant järele rüfikat. Kes tragi mees, hakkab kohe kibedasti rongile järele wehkilema, et ühes temaga järgmise jaama jõuda. Harilikult õnnestab see ikka suurepäraselt, tihti jõuab aga jooksja ka enne rongi järgmise jaama..

Teistugune on laewasõit, mis peab ütleva, nüüd peaaegu rohkem moes. Mõnel ilusal päewal ilmub lehes arsinna pikkuste tähtedega kuulutus: „Wäljasõit Rannamõisa!!!“ ehk „Wäljasõit Wäim-sisse!!!“ ehk jälle „Wäljasõit Naisaarde!!!“ jne. Kui ilm ilus, meri vaikne lähew sõit õnnelikult. Aga taewas hoia alt, kui meri wähe laimetab! Siis muutub warstigi laewalagi haigete laagriks, kes kõik oma suurepäraseid hommiku ja lõunasõidgid üle parda puistawad.

Ed. Iroonia.

Suferekuu!

„Küll ehitasin oma pesa kõrgele, aga ikka ronib kuriwaim järele. Pistab wiimaks mu pisikese kullamunade tagawara ka kinni.

Därgmine „Meie Mats“ nr. 74 ilmub laupäeval, 7 augustil

Ilmub „Teaduse“ kirjastusel. Wast. toim. Hermann Jänes. A. Kümmel'i (end. G. Kalla) trükk Tallinnas.